

Giáo dục Kỹ năng giao tiếp với trẻ và phụ huynh cho sinh viên Sư phạm mầm non

Vũ Thị Lan*

*ThS. Trường Đại học Tân Trào

Received: 22/12/2022; Accepted: 25/12/2022; Published: 29/12/2022

Abstract: Pedagogical communication skill is the ability that teachers and pupils can quickly perceive external manifestations and inner psychological developments. Furthermore, they know how to rationally use verbal and non-verbal means of communication to organize, adjust and control the communication process to achieve educational purposes. This skill is formed, trained and developed in the process of students studying, practicing at school and practicing vocational training at preschools. The education of communication skills for preschool pedagogical students is extremely necessary to prepare each pedagogical student in general and preschool pedagogical student in particular to become good teachers in the future.

Keywords: Skills, communicational skill, students, pedagogy, preschool

1. Đặt vấn đề.

Giao tiếp (GT) là hoạt động đặc trưng của con người. Nhờ hoạt động GT mà con người trao đổi được thông tin, tư tưởng, tình cảm và tạo lập các mối quan hệ xã hội; hiểu được nhau và cùng nhau thống nhất ý chí, hành động. GT là hoạt động không thể thiếu được đối với con người và sự phát triển của xã hội.

GT là thành phần cơ bản của hoạt động sư phạm. GT diễn ra khi nhà sư phạm tiến hành các hình thức tổ chức giáo dục (GD), dạy học. Đó là sự tiếp xúc, tác động qua lại lẫn nhau giữa nhà GD và người được GD qua sử dụng các phương tiện ngôn ngữ và phi ngôn ngữ nhằm thực hiện các nhiệm vụ GD.

GT của giáo viên (GV) mầm non là quá trình tiếp xúc tâm lý giữa GV và trẻ, GV với đồng nghiệp, với phụ huynh... thông qua đó GV và trẻ có thể trao đổi với nhau về mặt thông tin, cảm xúc, tri giác và tác động qua lại lẫn nhau bằng phương tiện giao tiếp khác nhau.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng giáo dục kỹ năng GT với trẻ và phụ huynh cho SV sư phạm MN

SV còn thiếu tế nhị trong lời nói và cách ứng xử, vẫn vô tư quát trẻ trước mặt phụ huynh... một phần do nhận thức, các em nghĩ rằng việc quát mắng đó là dạy trẻ như ở nhà, hoặc trẻ còn nhỏ có thể quát mắng hoặc phụ huynh không để ý... mà không biết được được rằng việc làm đó ảnh hưởng đến tâm lý trẻ và phụ huynh, làm cho trẻ sợ sệt, không muốn đến lớp, phụ huynh lo lắng, không thiện cảm với cô giáo và nhà trường.

SV còn thiếu hoặc chưa rèn luyện tốt một số KN

cơ bản, cần thiết như KN quan sát, KN lắng nghe, KN sử dụng phương tiện GT.

2.2. Biện pháp giáo dục KN giao tiếp với trẻ và phụ huynh cho SV sư phạm MN

1. Nâng cao nhận thức cho SV về vai trò, ý nghĩa của việc GT với trẻ và phụ huynh trong quá trình dạy học ở trường MN.

*Ý nghĩa:

KN giao tiếp với trẻ là một trong những KN rất quan trọng và được các GV mầm non sử dụng thường xuyên trong công việc của mình. Sự ứng xử khéo léo của GV có ảnh hưởng trực tiếp đến việc hình thành và phát triển nhân cách trẻ, ảnh hưởng đến nhận thức và thái độ tiếp nhận thông tin từ bên ngoài theo cách tích cực hoặc tiêu cực. Chính vì thế, hãy chau chuốt và suy nghĩ kỹ trước khi bắt đầu GT với trẻ để có được hiệu quả truyền đạt thông tin hay giải quyết vấn đề một cách tốt nhất.

Mỗi SV cần nhận thức được GV là nghề cung cấp dịch vụ đào tạo và phụ huynh HS là khách hàng của loại hình dịch vụ này. Để có thể đạt được chất lượng dịch vụ tốt hãy cố gắng làm hài lòng khách hàng của mình. KN giao tiếp với phụ huynh HS có thể giúp bạn làm được điều ấy. Ngoài ra, việc tạo dựng được mối quan hệ bền vững với phụ huynh còn giúp GV hiểu được tính cách cũng như tâm tư tình cảm của từng trẻ, qua đó dễ dàng hơn trong việc chăm sóc, nuôi dưỡng và quản lý trẻ hiệu quả. Việc giữ mối quan hệ GT tốt với phụ huynh sẽ giúp GV mầm non hiểu hơn về tính cách, suy nghĩ của trẻ; mong muốn của phụ huynh và truyền đạt tốt thông tin các hoạt động của nhà trường dành cho trẻ đến với phụ huynh.

** Cách tiến hành:*

Giáo dục SV qua các học phần học phần: Giáo dục học MN, nghề GV mầm non, giao tiếp và ứng xử sư phạm của GV mầm non... đặc biệt là thông qua các giờ thực hành trên lớp, thời gian thực tập sư phạm...GV giúp các em nhận thức về vai trò, ý nghĩa của việc GT với trẻ và phụ huynh trong quá trình dạy học ở trường MN, hình thành cho các em ý thức tự rèn luyện các KN này một cách thành thạo và sáng tạo.

2. *Vận dụng tốt các KN cơ bản trong GT của GV mầm non trong thời gian chăm sóc, giáo dục trẻ.*

** Ý nghĩa:*

Một GV mầm non tốt, có chuyên môn và yêu nghề sẽ được trẻ nhỏ luôn yêu mến. Đây là KN rất quan trọng và được các GV mầm non sử dụng thường xuyên trong công việc của mình. Sự ứng xử khéo léo của GV có ảnh hưởng trực tiếp đến việc hình thành và phát triển nhân cách của trẻ.

Một yếu tố cũng đặc biệt quan trọng trong kỹ năng GT với trẻ MN chính là sự tiếp xúc thân thể một cách đúng mực. GV thường xuyên nói những lời nhẹ nhàng, dỗ dành trẻ, cúi người hoặc ngồi thấp ngang bằng trẻ để trẻ cảm nhận sự gần gũi, nhìn vào mắt trẻ và biết lắng nghe trong khi nói chuyện. Điều này vừa tạo được mối quan hệ tốt giữa cô và bé, vừa giúp thỏa mãn nhu cầu được yêu thương, quan tâm của trẻ. Do đó, các GV luôn có ý thức trong việc sử dụng ngôn ngữ cơ thể, phù hợp với nhu cầu về nhân cách và mang đến hiệu quả giáo dục cao.

** Cách tiến hành:*

+ Thông qua giao tiếp hằng ngày với trẻ:

Qua việc sử dụng lời nói kết hợp cử chỉ, điệu bộ với trẻ cần nhẹ nhàng, tình cảm kết hợp với cử chỉ, điệu bộ, phù hợp.

Ví dụ “Cô chào tất cả các con” kèm theo hành động hai tay dang rộng và giọng vang sẽ tạo ra một ngày tràn đầy năng lượng giữa bạn và trẻ; cũng cần chú ý đến âm lượng giọng nói của một cô giáo dịu dàng.

- Cô chào tất cả các con. (giọng vang, hai tay dang rộng)

- Hôm nay con cảm thấy như thế nào ? (Cô đặt tay lên vai trẻ)

- Điều gì làm con buồn? (Giọng cô nhỏ lại)

- Cô có thể giúp gì cho con? (Cô lại gần, ôm trẻ vào lòng).

- Con yên tâm, bố/ mẹ đã gọi điện thoại cho cô và đang trên đường đến đón con. (Cô cúi xuống, tay xoa đầu hoặc xoa lại áo cho trẻ...)

+ Thông qua giờ đón trẻ:

Điều chúng ta mong muốn là làm thế nào trẻ mong chờ được gặp mình mỗi ngày? Cách đơn giản nhất là hãy thân thiện với trẻ: mỗi sáng khi đón trẻ, GV nên cúi người thấp, nhìn thẳng vào trẻ và chào với bộ mặt tươi tỉnh “Cô chào Tuấn”, đợi trẻ trả lời hoặc gọi ý trẻ chào lại mình: “Con chào cô”; nhắc trẻ chào bố/mẹ/người nhà nếu trẻ quên.

+ Thông qua giờ trả trẻ:

- GV luôn đứng gần cửa ra vào của lớp, khi nhìn thấy phụ huynh thì hơi cúi đầu và chào niềm nở.

- Gọi trẻ ra khu vực lấy balo túi để chuẩn bị đồ về (khuyến khích trẻ tự lấy balo/ túi).

- Dắt trẻ tới gần phụ huynh, hơi cúi đầu chào họ với thái độ tươi tỉnh và lịch sự: “Em chào anh/chị!” hoặc “Con chào ông/bà”.

- Nhắc trẻ chào lễ phép bố/mẹ/người nhà nếu trẻ quên.

- Cúi người nhìn thẳng vào trẻ và chào tạm biệt với bộ mặt tươi tỉnh “Tạm biệt con, hẹn mai gặp lại”, đợi trẻ trả lời hoặc nhắc trẻ chào lại mình: “Con chào cô/ Con tạm biệt cô”. Trong trường hợp trẻ mới nhập học trong tuần đầu tiên, GV nên chủ động ra trả trẻ và báo cáo tóm tắt tình hình trong ngày của trẻ để gia đình yên tâm.

Trong trường hợp trẻ gặp sự cố trong ngày như: trầy xước, bầm tím, đau, bị phạt... GV nên báo lại cho gia đình được biết nguyên nhân cũng như cách giải quyết. Trong trường hợp phụ huynh bận, không vào trực tiếp đón trẻ, GV nên nhanh nhẹn đưa trẻ ra xe và áp dụng câu chào phụ huynh/chào tạm biệt trẻ/hướng dẫn trẻ chào lại mình như trên.

GV cần biết điều chỉnh tư thế linh hoạt trong GT, cần phải đĩnh đạc, đàng hoàng, ung dung và khoan thai; còn trẻ phải lễ phép, tôn kính và hợp tác. Với phụ huynh cần chân thành, cởi mở, lễ phép và cầu thị; sẵn sàng chia sẻ và hỗ trợ phụ huynh khi cần thiết.

3. *Lựa chọn các kênh liên lạc với phụ huynh, gia đình trẻ phù hợp với hoàn cảnh thực tế của địa phương để hỗ trợ hoạt động chăm sóc và giáo dục đạt hiệu quả.*

** Ý nghĩa:*

Việc trao đổi thông tin giữa GV với phụ huynh là vô cùng cần thiết để đạt đến sự thấu hiểu, chia sẻ và thống nhất trong quá trình chăm sóc, giáo dục trẻ đồng thời giúp cho phụ huynh cập nhật những vấn đề liên quan đến trẻ và nhà trường. Trong gia đình, nhiều khi quan điểm nuôi dạy trẻ của các thành viên trong gia đình còn chưa thống nhất với nhau nên việc thống nhất quan điểm nuôi và dạy cần có sự chia sẻ,

trao đổi cần kể từ phía GV để có sự hỗ trợ từ phía gia đình trong quá trình chăm sóc giáo dục trẻ. GV cần lựa chọn các nội dung và kênh liên lạc với phù hợp với từng lớp, từng trường và từng địa phương.

** Cách tiến hành:*

Nhìn chung, phần lớn các kênh GT của nhà trường hiện nay đang diễn ra trên nhiều nền tảng khác nhau: tin nhắn điện thoại, email, thông báo bản cứng và các trang mạng xã hội, v.v. Tuy nhiên ở một số vùng khó khăn, CSVC chưa đáp ứng được các kênh giao tiếp trên thì chủ yếu cô giáo phải trao đổi trực tiếp, thậm chí phải đến tận nhà của trẻ để trao đổi, tuyên truyền, hướng dẫn... Chúng ta cần tổng hợp và thống kê để tìm ra kênh liên lạc hiệu quả nhất bằng cách có thể tự trả lời các câu hỏi sau:

Kênh giao tiếp của nhà trường có hiệu quả hay không? Việc giao tiếp có rõ ràng, minh bạch không?

Làm thế nào để bạn giúp phụ huynh hiểu được đâu là những thông tin quan trọng, khẩn cấp mà phụ huynh nên lưu ý đọc; đâu là những thông tin cập nhật hàng ngày, hàng tuần... về các hoạt động học tập, vui chơi tại trường; các hoạt động sức khỏe, an toàn của trẻ. Liệu các thông tin mà nhà trường gửi đến phụ huynh có rơi vào hòm mail rác/ spam không?

Kênh liên lạc mà bạn đang sử dụng có tính an toàn, bảo mật không? Nhà trường của bạn có nguy cơ vi phạm các quy định về nội dung khi bạn thường xuyên gửi hình ảnh, thông tin của trẻ và chi tiết học phí thanh toán thông qua các kênh liên lạc không chính thức không?

Có cần thiết để nâng cấp kênh liên lạc giữa nhà trường và phụ huynh để quá trình GT dễ dàng và bảo mật hơn?

Áp dụng công nghệ vào trường học không chỉ giúp GV dễ dàng vận hành hơn, mà còn giúp nhà trường tận dụng lợi thế trong việc tương tác với phụ huynh. Một số ứng dụng GT trong trường học, ví dụ như Phần mềm LittleLives cho phép nhà trường vừa tương tác với phụ huynh trên một nền tảng trực quan, bảo mật tuyệt đối; vừa giúp nhà trường thao tác các công việc vận hành, hành chính văn phòng. Các tính năng đa dạng như gửi tin nhắn riêng tư, gửi tin nhắn thông báo hàng loạt, tạo các loại khảo sát khác nhau sẽ trở thành công cụ đắc lực hỗ trợ GV. Hơn thế nữa, các cấp quản lý hoàn toàn có thể giám sát và theo dõi việc GT, tương tác của GV.

5. *Chủ động tương tác và chia sẻ mọi thay đổi, cập nhật từ phía GV, nhà trường.*

** Ý nghĩa:*

Hai buổi họp phụ huynh một năm hay một vài câu trao đổi nhanh khi bố mẹ đón trẻ là không đủ để xây dựng một mối quan hệ gắn kết, tốt đẹp, bền vững giữa phụ huynh, GV và nhà trường. Các bậc cha mẹ sẽ đánh giá cao những nỗ lực, công sức của GV khi họ hiểu rõ kết quả phát triển của trẻ, giúp phụ huynh và nhà trường cùng tìm ra những khả năng tiềm ẩn hoặc các vấn đề quan trọng của con. Do đó GV cần có sự chủ động trao đổi, chia sẻ mọi thay đổi, giúp phụ huynh cập nhật các hoạt động, sự kiện tại trường; các điểm mạnh, điểm yếu cũng như những dấu mốc học tập của trẻ cũng giúp nhà trường xây dựng lòng tin của phụ huynh với nhà trường và GV.

** Cách tiến hành:*

- Tư vấn và hỗ trợ để nhà trường tìm hiểu, đầu tư vào một hệ thống cho phép nhà trường vừa thực hiện các công việc vận hành, vừa cập nhật tự động các hoạt động học tập vui chơi của trẻ đến phụ huynh. ghi chú về tình hình học tập của trẻ: gửi các hình ảnh, video học tập cho trẻ...

- Kiểm tra phương pháp hiện tại của bạn, xác định các khía cạnh cần cải thiện và thay đổi những công cụ riêng giúp việc giao tiếp dễ dàng, hiệu quả hơn. Thành công trong việc tương tác với phụ huynh không những giúp nhà trường nhận được sự đánh giá cao, tôn trọng từ phụ huynh mà còn giúp nhà trường nâng cao uy tín, chất lượng dịch vụ trường học.

3. Kết luận

Ở bậc học MN, mọi hành vi tương tác của GV đều có ảnh hưởng quan trọng đối với sự phát triển toàn diện của trẻ. Do đó, bên cạnh lòng yêu quý nghề nghiệp, yêu thương trẻ, nắm được kỹ năng GT và ứng xử “tâm lý”, thì GV chẳng những gạt hái nhiều thành quả sư phạm hữu hình, mà còn mang lại cho trẻ những giá trị sống cao đẹp, làm cảm nang cho thành trình học tập và lớn khôn trọn đời của trẻ.

Nghiên cứu này có sự hỗ trợ của Trường Đại học Tân Trào - Tuyên Quang - Việt Nam.

Tài liệu tham khảo.

1. Hoàng Anh, Nguyễn Thanh Bình, Vũ Kim Thanh (2004), *Giáo trình Tâm lý học giao tiếp*, NXBĐHSP Hà Nội.
2. Hoàng Anh, Nguyễn Thanh Bình, Vũ Kim Thanh (2004), *Giáo trình tâm lý học giao tiếp*, NXBĐHSP Hà Nội.
3. Hoàng Anh, Đỗ Thị Châu, Nguyễn Thạc (1997), *Giao tiếp sư phạm*, NXBGD. Hà Nội
4. Hồ Lam Hồng (1996), *Nghề giáo viên mầm non*, NXBGD. Hà Nội